

Проф. др Момчило Талијан
Факултет за правне и пословне студије
„Др Лазар Вркатић“ у Новом Саду
Доц. др Мирослав М. Талијан
Војна академија у Београду
Мр Светлана Ристовић
Криминалистичко-полицијска академија у Београду

UDK 005
Оригинални научни рад
Примљен: 15. 9. 2013.
Одобрен: 30. 9. 2013.

ЗАСНИВАЊЕ, РАЗВОЈ И СХВАТАЊЕ НОВЕ НАСТАВНО-НАУЧНЕ ДИСЦИПЛИНЕ БЕЗБЕДНОСНИ МЕНАџМЕНТ¹

РЕЗИМЕ: У раду се казује о схватању значаја безбедносног менаџмента и почетку заснивања актуелне теоријске мисли о њему, затим о успостављању едукације о безбедносном менаџменту, стварању потпунијих теоријских основа безбедносног менаџмента, као и о појму (суштини) и предмету (садржини) безбедносног менаџмента. Приказ развоја безбедносног менаџмента детаљније је дат хронолошки и везује се за релативно мали број наставно-научних радника који су до сада допринели ситуирању безбедносног менаџмента. У литератури је, у односу на уобичајене потребе једног рада, дат превелик број радова. То се учинило са намером да се прикаже читав преглед за сада постојећих библиографских јединица о безбедносном менаџменту у нас. Тиме се не само упућује на њих, већ и на својерстан начин илуструје изложено у овом раду. Схватања безбедносног менаџмента дата су синтетизованим излагањем његовог појма и садржине, укључујући и њихову графичку илустрацију.

Кључне речи: *безбедносни менаџмент, улоге безбедносног менаџмента, делатности безбедносног менаџмента.*

¹ Рад је настао као резултат обједињених сазнања коаутора на пројектима број 47011 и 179045 које финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја, као и резултат реализовања научноистраживачког пројекта Криминалистичко-полицијске академије у Београду, под називом Структура и функционисање полицијске организације – традиција, стање и перспективе.

Уводне напомене

Историјска сагледавања настанка и развоја безбедносних институција и њиховог менаџмента казују да су оне доживљавале релативно честе прекиде у континуитету свог развоја, поготово у нас (Талијан и др., 2001: 25–75; Талијан, Божовић, 2005: 7–20).

Када је у питању безбедносни менаџмент у нас, може се рећи да се дисконтинуитет испојио и на његов развој.² Отуда не чуди што је и данас безбедносни менаџмент наставно-научна дисциплина (тек) у развоју. Она има одређени обим и ниво теоријских сазнања, која се одскора изучавају у нашем, пре свега полицијском и војном школству, али тај фонд није у сразмери са потребама праксе, те стандардима развијене (стасале) наставно-научне дисциплине. Ситуација се не може превазићи пуким преузимањем сазнања општег и стратегијског менаџмента, нити појединих њихових других врста или уопштених туђих искустава јер су безбедносни послови особени и по томе што претежно представљају унутрашњу ствар сваке државе понаособ. Уосталом, и један њихов део се баш и назива тако – унутрашњи послови.

Ипак, кренуло се, и постигнути су резултати који ће се изложити у наредним поглављима.

Конкретно, овај рад, поред уводних и завршних напомена, садржи следеће главне целине: (1) Схватање значаја безбедносног менаџмента и почетак заснивања актуелне теоријске мисли о њему; (2) Успостављање едукације о безбедносном менаџменту; (3) Стварање потпунијих теоријских основа безбедносног менаџмента; и (4) Појам (суштина) и предмет (садржина) безбедносног менаџмента.

Приказ развоја безбедносног менаџмента детаљније је дат хронолошки и везује се за релативно мали број наставно-научних радника који су до сада допринели ситуирању безбедносног менаџмента. У литератури је, у односу на уобичајене потребе једног рада, дат превелик број радова. То се учинило са намером да се прикаже читав преглед за сада постојећих библиографских јединица о безбедносном менаџменту у нас. Тиме се не само упућује на њих, већ и на својеврстан начин илуструје изложено у овом раду. Схватања безбедносног менаџмента дата су синтетизованим

² Да је још у Краљевини Србији, те Држави Срба, Хрвата и Словенаца, а потом и у Краљевини Југославији схватан значај безбедносног менаџмента и да се заметала теоријска мисао и едукација о његовом остваривању, илустративно говоре чланци објављени у часопису *Полиција*, који је у Београду излазио у периоду 1910–1940. година (публиковао око 26.000 страна).

излагањем његовог појма и садржине, укључујући и њихову графичку илустрацију.

1. Схватање значаја безбедносног менаџмента и почетак заснивања актуелне теоријске мисли о њему

Схватање значаја безбедносног менаџмента и почетак заснивања актуелне теоријске мисли о њему у нас везује се за године пред распад СФР Југославије. Тада је констатована чињеница да још увек није схваћен прави значај нити развијена теорија руковођења у службама безбедности. На овај проблем експлицитно је указано 1983. године на научностручном саветовању које је организовала Виша школа унутрашњих послова у Београду.

Једно од мишљења о томе формулисано је на следећи начин: „Наука, тј. поједине научне дисциплине, изучавајући државну управу, објасниле су многе њене феномене, опште принципе, карактеристике, методе и средства рада, па и односе који постоје или се стварају на основу политичких и друштвених претпоставки за извршење различитих задатака, међу њима и безбедносних. Међутим, када се ради о руковођењу, наука се не може похвалити респектабилним резултатима, поготово у службама безбедности“ (Митровић, 1983: 330).

Овај аутор сагледава улогу и значај руковођења и руководиоца у извршавању задатака служби безбедности као веома комплексно питање, а своје разматрање ограничава само на она питања која се непосредно односе на руковођење оперативним радом.

Конкретно, поред уводних разматрања и сагледавања значаја изучавања функција руковођења службама безбедности, излажу се сазнања о општим особинама које су неопходне руководиоцу на оперативним пословима у службама безбедности и то су, сем политичко-моралне, и: оперативност; поверљивост; сналажљивост; инвентивност; ауторитативност; репрезентативност; способност анализирања и синтетизирања. Изузев наведених, у раду описаних и објашњених особина личности, овај аутор истиче да руководиоци у овим службама морају располагати и другим интелектуалним, карактерним, моралним и политичким особинама. Избор кадрова треба да буде зависан од послова одређеног руководећег радног места, а да се спроводи на основу научних критеријума и мерила како би се „субјективизам свео на најмању меру“. У раду се сагледавају позитивна и негативна искуства у вези са избором руководећег кадра, а затим уопштавају искуства у вези са оспособљавањем и увођењем

у посао руководећих кадрова; разматра се подучавање руководећих радника и метод руковођења.

На завршетку рада аутор у свом саопштењу, између осталог, истиче: „Свесни смо чињенице да неке оцене, ставови и закључци нису поткрепљени чврстом аргументацијом. Али, изнели смо их очекујући да ће побудити интересовања других за њихову бољу обраду“.

Многа питања од значаја за целовитије изучавање овог проблема нису у том саопштењу ни поменути.

На крају, напомињемо да тај рад треба посматрати у контексту оваквих и сличних покушаја уопштавања постојеће праксе (заснивања теорије безбедносног менаџмента – прим. аутор) у службама безбедности, извлачења одређених закључака, без примене потпуних научних метода“ (ibid.: 343).

Значи, скоро пре три деценије је указано на проблем и значај заснивања теорије руковођења у службама безбедности и истакнута потреба да се до ње дође. Истовремено, саопштавањем наведеног рада дат је и допринос, значајан у то време, за унапређење праксе руковођења у безбедносним институцијама, а изложеним уопштавањем, и заснивању теорије једне нове врсте руковођења – руковођења у државним безбедносним институцијама. Тиме је, уз баштињење сазнања, у то време релативно развијеног војног руковођења, те расположиве научне мисли о руковођењу органима државне управе и пословним системима, *могло да започне заснивање и развој нове наставно-научне дисциплине – безбедносног менаџмента*.

Добро се почело, али, нажалост, напори тога аутора да побуди интересовање надлежних за бољу обраду питања суштине, садржине и других аспеката и елемената руковођења у службама безбедности нису се остварили. У време постојања СФР Југославије овим проблемом се бавио само један наставник са виших школа унутрашњих послова у Загребу и Љубљани. Објавио је рад који има два поглавља: Повијест, теорија и пракса развоја и руковођења организацијом, те Темљи за организирање, управљање и руковођење организацијским јединицама органа унутрашњих послова (Вршец, 1990; Вршец, 1993).

Из анализе садржаја првог поглавља те књиге види се да је реч о руковођењу уопште – ближе о руковођењу тадашњим организацијама удруженог рада, а не о руковођењу унутрашњим пословима. И у другом поглављу, иако назив на то упућује, ипак се не излаже теорија руковођења унутрашњим пословима. То, уосталом, потврђује и његова садржина у којој се излаже о безбедносној (сигурносној) и полицијској функцији; о органима унутрашњих послова у различитим безбедносним

ситуацијама; о безбедносној политици; безбедносним циљевима и безбедносној стратегији; о подруштвљавању безбедносних функција; о науци о безбедности; о функцијама органа унутрашњих послова; затим о подручју рада, задацима и овлашћењима органа унутрашњих послова и, коначно, о средствима за рад и другим условима за рад организационих јединица унутрашњих послова.

Прве покушаје уопштавања праксе руковођења унутрашњим пословима у Републици Србији, уз имплементацију сазнања о руковођењу предузећима, управом и Армијом, чинили су кадрови који су држали наставу на курсевима за руководећи састав јединица милиције, које је организовала Виша школа унутрашњих послова у Београду–Земуну,³ а потом и наставници који су изводили наставу на предмету „Организација и послови милиције“, који је уведен на овој школи почетком школске 1987/88. године.⁴ Као истакнути стручњаци (и руководиоци) у службама безбедности они су отпочели уопштавања праксе, и то мање-више преношењем сазнања њихових узора (такозваних учитеља у служби), затим преношењем својих искустава и искустава својих колега. То се углавном чини без познавања, па тиме и без потпуне примене научне методологије. Радови тих прегалаца коришћени су као интерни материјал – нека врста скрипата.⁵

На основу изложеног, очигледно је да тадашње руковођење унутрашњим пословима (период од 1983. до распада СФРЈ) нема теоријске подлоге и основе, већ се остварује на волонтаристичким основама: искуству и интуицији руководиоца унутрашњих послова.

Одређене продоре у овој области учинили су магистарски и докторски радови радника МУП-а Републике Србије.⁶ Коначно, овај период завршава

³ Виша школа унутрашњих послова у Београду–Земуну основана је 1972. године, а укинута 2006. Њен правни следбеник (и Полицијске академије) је Криминалистичко-полицијска академија.

⁴ У оквиру овог предмета, први пут у нас, започето је образовање руководиоца у области безбедности садржаја безбедносног менаџмента, то јест његове врсте – полицијског менаџмента (тада руковођења у милицији).

⁵ Динић, Борисав, *Организација и функционисање милиције – скрипта*, Библиотека ВШУП-а, Београд, 1983, 16; Реџепагић, Нухо, *Организација и послови милиције*, рукопис у библиотеци ВШУП-а, Београд.

⁶ Кујовић, Б., *Мотивација за рад радника милиције* (магистарска теза), Универзитет у Београду, Факултет политичких наука, Београд, 1989. Наведено дело (магистарска теза и у оквиру ње резултати емпиријског истраживања *Хијерархија мотиватора за рад радника милиције Градског СУП-а Београда*) може се сматрати првим истраживањем специфичности управљања људским ресурсима у области безбедности у (СФРЈ) Југославији; Пилиповић, В., *Организација и управљање пословима милиције* (магистарска теза), ФПН, Београд, 1993; Талијан, М., *Специфичност руковођења снагама унутрашњих*

се првим сегментарним истраживањима о појединим аспектима и структури руковођења у полицији, која се наменски спроводе ради изградња теоријске основе за извођење наставе на Полицијској академији и Вишој школи унутрашњих послова, као и за потребе стручног оспособљавања и усавршавања полицијског кадра у Републици Србији, Републици Црној Гори и Републици Српској, те су и њихови резултати уобличени у одговарајућој уџбеничкој литератури.⁷ Иако корисни, ти садржаји мање-више представљају интерпретацију законских одређења о руковођењу (и управљању) у релевантном законодавству или опште представљање и „превођење“ на руковођење унутрашњим пословима (полицијом, субјектима безбедности), сазнања о руковођењу из других области друштвеног организовања (војске, управе, привреде), као и страних теорија и искустава, а не сагледавање суштине и садржине руковођења у тим институцијама у нас, његових врста и нивоа.

Изложено је условило да се поново (1997. године) актуелизује заснивање теорије руковођења унутрашњим пословима на научним основама, и то опет у оквиру Више школе унутрашњих послова у Земуну, односно њеног Програма развојно-истраживачког рада за потребе МУП-а Републике Србије (први истраживачки циклус 1995–2000). Наиме, поводом спровођења истраживања у оквиру пројекта под називом „Остваривање контроле као делатности процеса руковођења унутрашњим пословима“ отворио се у правом и пуном светлу проблем непостојања теорије руковођења унутрашњим пословима (Талијан, 1999: 7–16). Јер, ни проучавање проблема контроле није се могло зачети макар без неких основа такве теорије.

Очигледно је било неопходно да се пре тог проучавања сагледају основна питања о теорији руковођења унутрашњим пословима, што је и учињено 1998. године објављивањем монографије „Руковођење унутрашњим пословима“ (Талијан, 1998).

послова у кризним ситуацијама (докторска дисертација), Факултет одбране и заштите, Београд, 1995.

⁷ Милосављевић, Б., *Увод у полицијске науке*, Полицијска академија, Београд, 1994; Стајић, Љ., Гилановић, Ч., *Основи безбедности*, Полицијска академија, Београд, 1994; Гаћеша, Д., *Организација рада и руковођење у полицији*, МУП Републике Српске, Управа полиције, Бијељина, 1996; Милетић, С., *Полицијско право*, I књига, Полицијска академија, Београд, 1997; и Талијан, М., *Организација и послови униформисаних припадника полиције – Први део: Организација и руковођење полицијом*, ВШУП, Београд, 1998.

2. Успостављање едукације о безбедносном менаџменту

Наведеним истраживањима дошло се до одговарајућег нивоа теоријског уопштавања, на основу кога је било могуће и да се ауторизује *предлог за конституисање релативно самосталне наставно-научне дисциплине „Основи руковођења унутрашњим пословима“* (ibid., 173–181). Тај предлог је имплементиран у модификованом облику. Конкретно, на Вишој школи унутрашњих послова у Београду, у поступку преименовања наставног предмета Организација и послови милиције у Организација и послови униформисаних припадника полиције, извршене су и сегментарне промене наставног плана и програма тог предмета, којима је омогућено да се настава заснива и на достигнутим теоријским основама о руковођењу у унутрашњим пословима (Талијан, 1998: VII). Исто се догађа и на Вишој школи унутрашњих послова у Бањој Луци.⁸ На њој се касније, нарочито након трансформације у Високу школу унутрашњих послова, изучава респектабилан фонд садржаја из општег, безбедносног и полицијског менаџмента, те управљања људским ресурсима у полицији. У ствари, од свог настанка та високошколска установа учи не само оба-вљању полицијских послова већ и руковођењу тим пословима.⁹

Школске 2000/2001. године на Вишој школи унутрашњих послова у Београду уводи се нова наставно-научна дисциплина Основи јавне безбедности, са два главна дела наставних садржаја: (1) послови и начин рада јавне безбедности; и (2) организација јавне безбедности и руковођење пословима јавне безбедности (Талијан, 2001: 117–122). Исте школске године на Полицијској академији наставни предмет Руковођење и командовање преименује се у Руковођење у полицији.¹⁰

У исто време на Факултету цивилне одбране Универзитета у Београду (сада Факултет безбедности) садржаји другог дела наставног предмета

⁸ Ова школа основана је 1995. године. Њен први наставни план и програм „најближи је наставном плану и програму ВШУП-а Београд, по чијем моделу је и основана виша школа. Наиме, на основу вишедеценијских искустава ове реномиране установе, прихваћена су сва позитивна искуства, уз минималне корекције сходно нашим условима и просторима“ (из: Монографија Виша – Висока школа унутрашњих послова 1995–2005, Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука, 2005, стр 32). Године 2002. трансформисана је у Високу школу унутрашњих послова у Бањој Луци.

⁹ О овоме сведоче наставни планови Високе школе унутрашњих послова из Бање Луке: ibid., стр. 36–47.

¹⁰ Монографија Полицијска академија 1993–2003, Полицијска академија, Београд, 2003, стр. 26 и 44.

Планирање и руковођење, који се од школске 1997/98. изводио за студенте који су се преписали са Факултета безбедности из Скопља, као и за друге студенте који су претходно завршили (углавном) Вишу школу унутрашњих послова у Земуну, аплицирају се на руковођење унутрашњим пословима. Потом, а у оквиру наставног предмета Основи јавне и државне безбедности, на спознатим теоријским основама о руковођењу унутрашњим пословима, изучавали су се и садржаји о руковођењу пословима јавне безбедности.¹¹

На Факултету безбедности Универзитета у Београду, у оквиру актуелног наставног плана и програма, постоји, изучава се и развија посебан предмет – Безбедносни менаџмент, који у извесној мери баштини напред изложена и новостворена теоријска сазнања.

Наставни предмет Безбедносни менаџмент данас изучава се и на Војној академији у Београду, затим на Високој школи у Бањој Луци (у оквиру наставног предмета Општи и безбедносни менаџмент), као и на недавно основаној Криминалистичко-полицијској академији у Београду,¹² на којој се на основним струковним студијама изучава наставни предмет Полицијски менаџмент, а на основним академским студијама Безбедносни менаџмент.

На наведеним теоријским основама тај наставни предмет се изучава и на једном броју приватних факултета на којима се школује кадар за обављање најсложенијих оперативних и руководећих послова у институцијама безбедности, и то у Републици Српској: Факултет за безбједност и заштиту у Бањој Луци; а у Републици Србији: Факултет за правне и пословне студије у Новом Саду, Академија за дипломатију и безбедност у Београду; те у Републици Црној Гори: Факултет за пословни менаџмент у Бару.

¹¹ Факултет цивилне одбране Универзитета у Београду: Наставни план и програм основних студија (део: Прилози), Београд, 2001.

¹² Одлука о оснивању Криминалистичко-полицијске академије, *Службени гласник РС*, бр. 58/06.

Садржај предмета

Увод у наставни предмет; Безбедносни менаџмент као наставно-научна дисциплина у развоју; Безбедносни менаџмент у оквиру организационих наука и наука о безбедности и његов однос са другим наставно-научним дисциплинама које се изучавају на Факултету за правне и пословне студије; Основне теорије о менаџменту и могућности њихове примене у безбедносном менаџменту; Фактори, начела и принципи који су од утицаја и на којима се заснива функционисање и организација безбедносног менаџмента; Садржај и обављање послова менаџера безбедности; Испуњавање улога безбедносног менаџмента; Остваривање процеса безбедносног менаџмента; Организација, облици и методе безбедносног менаџмента; Особености безбедносног менаџмента у посебним безбедносним стањима и кризним ситуацијама; Главна сазнања из истраживања праксе безбедносног менаџмента.

*Из Наставног плана и програма
Факултета за правне и пословне студије у Новом Саду*

3. Стварање потпунијих теоријских основа безбедносног менаџмента

Укупно, у скоро дводеценијумском периоду чињени су почетни покушаји (са прекидима континуитета), а потом респектабилни (и континуирани) научни (и менаџерски) напори који су резултирали *заснивањем и развојем теорије (и едукације) безбедносног, а пре свега полицијског менаџмента*. Основни инкубатор научне мисли о безбедносном менаџменту, поред Више школе унутрашњих послова у Земуну, која је то чинила остваривањем поменутог програма развојно-истраживачког рада (Кешетовић, 2003), и једно време Факултета политичких наука у Београду, постаје и Факултет одбране и заштите (касније преименован у Факултет цивилне одбране, а данас Факултет безбедности) у Београду, на коме се спроводи неколико истраживања за магистарске тезе и докторске дисертације. У тим истраживањима учествују и поједини професори са, у то време формиране, Полицијске академије, као и са Војне академије.¹³

Иако у развоју, остварени фонд научних сазнања о безбедносном

¹³ По свом менторском и консултанском раду истицали су се водећи теоретичари: војног руковођења, професор др Бранислав Јовановић (1933–2005), и безбедности (посебно друштвене самозаштите), професор др Велизар Н. Најман (1928–2008).

(углавном о полицијском) менаџменту био је иницијалан и довољан да се на прави начин настави са *емпиријским и теоријским истраживањима* на наведеним државним, а потом и приватним високошколским установама на којима се изучава безбедносни менаџмент и/или његове врсте: полицијски менаџмент, менаџмент приватног сектора безбедности и менаџмент послова безбедности од значаја за одбрану. У ствари, кренуло се онако како научна мисао одређује и види пут ка развоју теорије друштвених наука, којима безбедносни менаџмент и припада. Полазећи од постојећег фонда знања, приступило се емпиријским истраживањима, те је успостављен ток који се и данас одвија: са достигнуте платформе научних сазнања у истраживање емпирије (искуства која пружа пракса), а одатле са уопштеним, квалитетно новим искуством, у фонд научних сазнања и назад у истраживања, уз перманентну критичку компарацију теоријских и емпиријских поступака и чињеница у складу са основним дијалектичким постулатом о неспојивости било какве доминације праксе над теоријом, или теорије над праксом, јер су оне међусобно условљене и представљају дијалектичко јединство у поступку научних сазнања до којих треба доћи.

Са ситуирањем безбедносног менаџмента (и његових врста) у корпус наставних предмета на установама које образују кадрове за пословну безбедност и полицију, те избором и развојем наставног кадра на овом предмету, резултати научних истраживања о безбедносном менаџменту су се умножавали и презентовани су у *новим монографијама и уџбеницима*.¹⁴

Такође, једнако вредна промишљања искустава из наше праксе руковођења у полицији публикована су у више радова у оквиру издавачке делатности Више школе унутрашњих послова у Земуну.¹⁵ Објављују се и теоријско-стручни радови наших научних радника о полицијском и безбедносном менаџменту у домаћим (и међународним!) реномираним часописима и зборницима.¹⁶

¹⁴ Стевановић, О., *Руковођење и командовање*, Полицијска академија, Београд, 1999, и *Руковођење у полицији*, Полицијска академија, Београд, 2003.

¹⁵ Међу овим радовима истиче се монографска публикација искусног полицијског руководиоца и ветерана у едукацији полицијских кадрова: Динић, Б., *Руковођење у полицији – јавна безбедност*, Виша школа унутрашњих послова, Београд, 2001, и приручник: Костић, И., *Психологија руковођења у полицији*, Београд, ВШУП, 2003.

¹⁶ Талијан, М., Кешетовић, Ж., *The police education and training in the Republic of Serbia*, рад на деветом симпозијуму „Police Training and Education: A comparative global perspective“, одржаном у Анталији (Турска) од 21. до 24. маја 2002; Ристовић, С., *Менаџмент људских ресурса у унутрашњим пословима – Сазнања и искуства селекције кандидата за упис у ВШУП, Безбедност*, бр. 2, 2003, стр. 198–207; Талијан, М., Ристовић, С., *Импликације*

У прилогу развоју теорије и унапређењу праксе безбедносног менаџмента у нашој, пре свега полицијској периодици (часопис МУП-а Р. Србије *Безбедност* пре свих) и уџбеничкој литератури факултета, полицијских академија и школа појављују се садржаји из општег менаџмента. Ти радови се презентирају са настојањем да се сагледа њихова корисност за полицијски, односно безбедносни менаџмент. У оквиру тога вредне су сагледавања примене савремених теоријских схватања менаџментских трендова у свету.¹⁷

У новом веку, научни кадрови, углавном из реда наставника установа полицијског школства у Републици Србији и Републици Српској, а нарочито Факултета безбедности у Београду, ушли су у истраживања тзв. алтернативних чинилаца безбедности (и појединих сегмената њиховог менаџмента),¹⁸ посебно служби за заштиту лица, имовине и пословања предузећа, те и појединих аспеката менаџмента у службама и агенцијама за приватну безбедност.¹⁹

сазнања о криминалитету и улози полиције на менаџмент у сузбијању криминалитета, Зборник са саветовања: Криминалитет у транзицији: феноменологија, превенција и државна реакција, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, 2007, стр. 327–344, и *Специфичности полицијског менаџмента у односу на општи менаџмент*, Зборник Института за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, 2007, стр. 77–102; Талијан, М., *Основна мерила за евалуацију полицијског менаџмента у сузбијању криминалитета*, Зборник са саветовања: Контрола криминалитета и европски стандарди: стање у Србији, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, 2009, стр. 293–307.

¹⁷ Стевановић, О., *Стилови и улоге руковођења у теорији Исака Адигеса, Безбедност*, Београд, бр. 3. 1998, стр. 339–355, и *Одлучивање и спровођење одлука у теорији Исака Адигеса, Безбедност*, Београд, бр. 4, стр. 482–495; Ристовић, С., *Сазнања Исака Адигеса о управљању променама и могућности њихове имплементације у полицијски менаџмент, Безбедност*, бр. 1, 2007, стр. 50–62; Талијан, М., *Питер Дракер: Управљање у Новом друштву – основ (незаобилазно извориште) за заснивање теорије и унапређење праксе безбедносног менаџмента, Перјаник*, бр. 14/15, Полицијска академија, Република Црна Гора, 2007, стр. 134–150; Талијан, М., *Прилог за креирање валидних модела менаџмента у превенцији криминалитета на основу схватања Исака Адигеса о управљању променама*, Зборник са саветовања ММVIII „Казнено законодавство и превенција криминалитета“, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, 2008, стр. 465–477; Талијан, М., Талијан, М. М., *Основе за иновирање корпоративне безбедности*, поглавље: Нека схватања науке менаџмента од значаја за унапређење организације и функционисања корпоративне безбедности, Зборник радова „Корпоративна безбједност – ризици, пријетње и мјере заштите“, Факултет за безбједност и заштиту, Бања Лука, 2010, стр. 18–35.

¹⁸ Кековић, З., Кешетовић, Ж., *Кризни менаџмент / Превенција кризе* (хрестоматија), Факултет безбедности, Београд, 2006.

¹⁹ Даничић, М., *Специфичности менаџмента приватног сектора безбедности* (докторска дисертација), Факултет безбедности, Београд, 2007.

Последњих неколико година на Факултету безбедности у Београду заговарају се и отпочињу истраживања о кризном менаџменту у нас.²⁰ Истовремено, у оквиру последипломских студија тог факултета, затим на Факултету политичких наука, Правном факултету у Крагујевцу, на Полицијској академији, затим на Факултету за услужни бизнис из Сремске Каменице, на Привредној академији из Новог Сада спроведен је један број емпиријских истраживања о безбедносном, полицијском менаџменту и менаџменту у одбрани, чији су резултати приказани у оквиру семинарских и специјалистичких радова, магистарских теза и докторских дисертација, а објављене су и монографске и уџбеничке публикације.²¹ И на Војној академији у Београду спроведе се истраживања за докторске дисертације, као и за израду посебних студија и уџбеничке литературе из области безбедносног менаџмента, посебно о његовој апликацији у супротстављању и борби против тероризма.²² На Факултету за безбједност и заштиту из Бање Луке спроводи се један број истраживања на магистарским студијама и за израду докторских дисертација из области полиције и пословне безбедности.²³

Достигнути развој теоријске мисли о безбедносном менаџменту омогућује да се безбедносни менаџмент, данас у пракси, поред заснивања на искуству носилаца функција менаџмента и њиховој интуицији, почиње да ослања и на знање стечено путем наставних предмета на којима њихови наставници настоје да истовремено и развијају теорију безбедносног менаџмента, те да је путем предавања и уџбеника (монографија) презентују студентима, односно и науци и струци.²⁴

²⁰ Кековић, З., Кешетовић, Ж., *Кризни менаџмент / Превенција кризе* (хрестоматија), Факултет безбедности, Београд, 2006.

²¹ Ристовић, С., *Полицијски менаџмент у сузбијању криминалитета*, Задужбина Андрејевић, Београд, 2006; Драгишић, З., *Безбедносни менаџмент*, Јавно предузеће Службени гласник, Универзитет у Београду, Факултет безбедности, Београд, 2007; Савић, А., Машуловић, И., *Безбедносни менаџмент*, Факултет за пословни менаџмент, Бар, 2007; Крга, Бранко, *Менаџмент у систему одбране – реализација, проблеми, могућа решења* (докторска дисертација), Факултет за менаџмент малих и средњих предузећа, Београд, 2009.

²² Талијан, М. М., *Специфичности руковођења антитерористичким снагама* (докторска дисертација), Војна академија, Београд, 2007.

²³ Кесеровић, Д., *Управљање системом безбједносне заштите финансијских институција*, Факултет за безбједност и заштиту Универзитета Синергија (докторска дисертација), Бања Лука, 2009; Достанић, М., *Управљање људским ресурсима за сузбијање криминалитета* (магистарски рад), исто, 2010.

²⁴ Резултат тих напора су и најновије књиге о безбедносном менаџменту и тангентним врстама менаџмента: Кешетовић, Ж., Кековић, З., *Системи кризног менаџмента*, Факултет за безбједност и заштиту, Бања Лука, 2008; Амићић, Г., *Специфичности упра-*

На недавно одржаним научним скуповима, у склопу напора за изградњу теоријских основа пословне безбедности, посебно корпоративне безбедности, потенцира се и дају се прилози за иновације и развој безбедносног менаџмента у овом сектору безбедности. Заговара се и осмишљава конституисање једне нове врсте безбедносног менаџмента: *Менаџмента у обављању безбедносних послова од значаја за одбрану*, чији фонд научних сазнања започиње да се формира апликацијом (и развојем) безбедносног менаџмента у супротстављању и борби против тероризма (Талијан, Талијан, 2010: 301–321; Талијан, 2011).

Најновија емпиријска истраживања праксе полицијског менаџмента казују да почиње да се артикулише и јак глас праксе о потреби заокруженог обликовања теоријских основа полицијског менаџмента, те постојања адекватне литературе о њему.²⁵

Све ово вероватно зато што се, у скорој будућности, не очекује да снаге за борбу против криминалитета (из сва три друштвена сектора) добију битку у смислу да овладају тим друштвеним злом. Очигледно је да се без ангажовања укупних научностручних ресурса даље не само не може, већ и не сме чекати у стварању потпунијих теоријских основа безбедносног менаџмента у нас.

4. Појам (суштина) и предмет (садржина) безбедносног менаџмента

Полазећи од достигнутог развоја безбедносног менаџмента, у казивању које следи изложиће се појам (суштина), а потом и предмет (садржина) безбедносног менаџмента. Пре тога, неопходно је напоменути следеће:

Прво, за разлику од теорије и праксе, наше законодавство не садржи термин „менаџмент“, нити назив за једну од његових врста „безбедносни менаџмент“. У нашем правном систему преко речи руковођење, а нешто

вљања људским ресурсима у полицији Републике Српске, Интернационална асоцијација криминалиста, Бања Лука, 2009; Даничић, М., *Безбједносни менаџмент*, Факултет за безбједност и заштиту, Бања Лука, 2010; Кесеровић, Д., *Управљање системом безбедносне заштите финансијских институција*, Факултет за безбједност и заштиту, Бања Лука, 2011; Талијан, М., Талијан, М. М., *Општи и безбедносни менаџмент*, Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука, 2011; Стевановић, О., *Безбедносни менаџмент*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2012., и Талијан, М. М., *Безбедносни менаџмент у супротстављању тероризму и борби против тероризма*, Медија центар „Одбрана“, Београд, 2012.

²⁵ Ристовић, С., Резултати емпиријског истраживања за докторску дисертацију: Специфичности руковођења у полицији, Факултет за безбједност и заштиту, Бања Лука, 2013.

ређе управљање и спорадично командовање, постоје и изграђују се правне основе за осмишљавање и остваривање безбедносног менаџмента, а пре свега његове врсте – полицијског менаџмента (Галијан, 2004: 52–72).

Друго, теорија и пракса познају више приступа менаџменту, па тако и безбедносном менаџменту и његовим врстама. Најпознатија су разврставања у односу на то на шта се његови носиоци ослањају (само на искуство и/или на интуицију или/и на науку) и то на: (1) традиционални или тзв. волунтаристички; и (2) научни приступ, као и у односу на смисао менаџмента, и то на: (1) класични; и (2) функционалистички прилаз.

Традиционални (волунтаристички) приступ глорификује таленат, тј. природни дар (интуицију, пре свега), вољу руководиоца и њихово искуство. Из њега проистиче, наиме, да је довољно наћи (одабрати) талентоване или искусне руководиоце, те да се они поставе на одговарајућа руководећа места или уз најодговорнија руководећа места. Међутим, и поред тога што се не може оспорити да интуиција руководиоца (и оних који им помажу) има важну улогу у менаџменту (то и историја безбедносних установа потврђује), може се, ипак, закључити да је „најбоље између способних бирати најинтелектуалније“, те „међу најинтелектуалнијим најискусније“.

Научни приступ, поред осталог, потенцира и подразумева уважавање законитости рада, као и познавање метода и поступака менаџмента. У питању је потреба стицања знања, вештина и навика за испуњавање улога и остваривање делатности безбедносног менаџмента, што се постиже образовањем (и васпитањем) руководећих кадрова, што претпоставља постојање и одговарајућих научних сазнања о безбедносном менаџменту, а посебно његовим врстама – полицијском менаџменту, менаџменту приватног сектора безбедности и менаџменту послова безбедности од значаја за одбрану.

Класични прилаз менаџменту утиче на то да менаџмент добије обележја политичког процеса, тј. да је оптерећен вредносним критеријумима, јер има особине једносмерних процеса. Јер, менаџер одређује шта треба да се уради, а подређени је средство за постизање тог циља. И зато „менаџера називамо ‘шефом’, а његовог помоћника ‘десном руком’, будући да десна рука ради тако како јој глава налаже, док се лева рука понаша по своме. Она не подлеже потпуној контроли... Проблем *овакве филозофије* је понизност која се очекује од подређених. Што су нижи на том замишљеном стаблу (*хијерархијском*), мањи им је увид у оно што се дешава, као и приступ информацијама, што каже и сама реч ‘подређени’. Они су инфериорни. Менаџер има супериорно, а подређени инфериорно виђење ствари... Из реда наведених синонима за реч менаџмент издвајају

се термини ‘мотивисати’ и ‘руководити’. Они ослобађају процес менаџмента од хијерархијских, једносмерних конотација. Уместо да менаџер подређене контролише, што не може сасвим да остварује, он настоји да подређене мотивише. А прелаз из мотивације у манипулацију је изванредан“ (Адиџес, 2006: 19).

Изложено казује да се савремени смисао менаџмента не треба тражити у схватањима класичне теорије менаџмента, већ у сагледавању *функције коју менаџмент има*, тј. у ономе чему нам менаџмент служи.

„Корисно је и логично да посматрамо менаџмент у светлу функције коју обавља: чему нам служи? Та функција треба да буде ослобођена вредносних критеријума без икаквих друштвено-политичких и културних импликација, и то на сваком плану – без обзира на то да ли је реч о управљању собом, породицом, профитном или непрофитном делатношћу, или друштвом, јер то је концептуално јединствен и истоветан процес. Једина разлика је у величини и врсти јединице којом се руководи“ (ibid., 5).

4.1. Појам (суштина) безбедносног менаџмента

Синтагма *безбедносни менаџмент* има више основних значења:

Прво, у ширем смислу, безбедносни менаџмент представља особен рад свих менаџера у разним друштвеним творевинама, којим се усмерава остваривање функције безбедности као једне од основних функција сваке организације.

Друго, у ужем смислу, безбедносни менаџмент представља особен рад менаџера у безбедносним институцијама, којим се усмеравају њихови људски и други ресурси ради остваривања (достизања) циљева (жељеног стања) безбедности.

Треће, безбедносни менаџмент представља наставно-научну дисциплину у развоју, која: (1) проучава законе по којима се тај рад менаџера (руководиоца безбедности) одвија и на основу тих сазнања; (2) едукује у обављању менаџерских послова у области безбедности.

У вези са овим, трећенаведеним значењем, опште је познато да укупан систем наука чине комплекси филозофских, друштвених, природних и математичких наука, те да друштвене науке чине социолошке, економске, правне, политиколошке, безбедносне, психолошке, организационе и друге науке. Безбедносни менаџмент је наставно-научна дисциплина интердисциплинарног карактера која извире из организационих наука и представља њихову апликативну теорију конкретизовану на безбедност.

У истраживању безбедности и менаџмента учествују и друге науке:

научна организација, кибернетика, психологија, социологија и друге. Поједини садржаји безбедносног менаџмента (и његових врста) уче се (и истражују) и у оквиру општестручних и ужестручних (специјалистичких) безбедносно-криминалистичких научних дисциплина, односно наставних предмета.

За разлику од њих, нова наставно-научна дисциплина, *Безбедносни менаџмент*, изучава садржаје о менаџменту у безбедности целовито, свеобухватно, методолошки прилагођено.

Као наставни предмет на факултетима и високим школама безбедносни менаџмент је намењен студентима који треба да стекну знања о безбедносном менаџменту, те савладају сличности и разлике у менаџменту полиције, војске и других правних субјеката државне извршне власти у односу на менаџмент у привреди и трећем (невладином) сектору; стичу знања о савременом управљању предузећима, организацијама и заједницама у делу који се односи на безбедност.

Безбедносни менаџмент представља и незаобилазни садржај свих врста и облика безбедносне обуке.

Безбедносни менаџмент и као теорија и као пракса представља посебну врсту менаџмента, а и сам није изграђен изједна, већ га чине скупови – неколико посебних целина, посебних врста безбедносног менаџмента. Међу њима се препознају три основне: (1) *полицијски менаџмент*; (2) *менаџмент безбедносних послова од значаја за одбрану*; и (3) *менаџмент у пословно-цивилној безбедности*.

Ове посебне врсте безбедносног менаџмента, као и друге које ће у оквиру њега у будућности настати (нпр. менаџмент у приватној безбедности или менаџмент корпоративне безбедности, затим менаџмент заштите интелектуалне својине и друге могуће врсте), појединачно посматрано – монолитније су (јединственије) од безбедносног менаџмента, док су међусобно разнообличније.

У најновијем уџбенику излажу се проучена и у пракси верификована сазнања безбедносног менаџмента у нас, која чине особени корпус наставно-научних садржаја у којима су сумирана: (1) искуства и теоријска достигнућа општег и стратегијског менаџмента од значаја за ефективно и ефикасно остваривање безбедносног менаџмента; затим (2) добра и на научним основама уопштена искуства у непосредном остваривању безбедносног менаџмента; те (3) искуства у остваривању његових посебних врста, а пре свега полицијског менаџмента, менаџмента у обављању безбедносних послова од значаја за одбрану и менаџмента у пословно-цивилној безбедности.

У тој књизи *безбедносни менаџмент* се схвата као усмеравајућа

делатност руководиоца у области безбедности којом се снаге безбедности воде у процесу и правцу остваривања безбедносних потреба грађана и безбедносне функције њихових творевина у сва три друштвена сектора (државном, пословном и у тзв. трећем – невладином сектору) (Талијан, Талијан, 2011: 158).

4.2. Предмет (садржина) безбедносног менаџмента

Што се тиче предмета (садржаја) безбедносног менаџмента, он се исказује биномно, као двочлани израз: надлежности и метода остваривања.

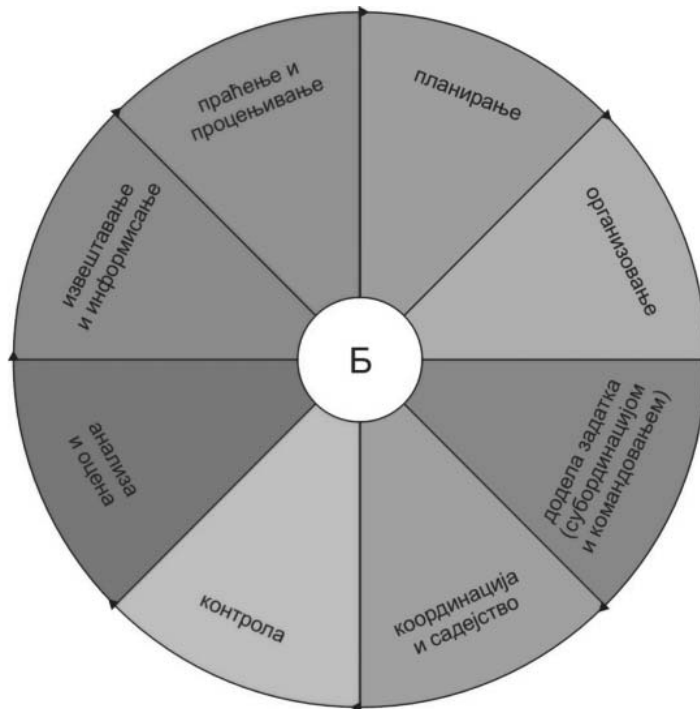
Са прве – главне стране чине га његове улоге: (1) представљање и заступање безбедносне организације; (2) организовање и обезбеђење ефикасног и законитог обављања безбедносних послова; (3) управљање људским и другим ресурсима субјеката безбедности; (4) успостављање, изградња и унапређење партнерских односа субјеката безбедности са грађанима и другим субјектима безбедности у локалној заједници; и (5) изградња и унапређење услова за поштовање и остваривање људских права и слобода.

Слика 1. Улоге безбедносног менаџмента

Са друге стране чине га делатности којима се наведене надлежности испуњавају – пуне конкретним садржајима. Те делатности чине садржај

читаваог процеса безбедносног менаџмента, израженог активностима: (1) праћења и процењивања; (2) планирања; (3) организовања; (4) доделе задатака (субординацијом или командовањем); (5) координације и садејства; (6) контроле; (7) анализе и оцене; и (8) извештавања и информисања.

Слика 2. Делатности безбедносног менаџмента

Наведене делатности процеса безбедносног менаџмента су „средства, методе и алати“ за његово остваривање као функције. Менаџер који их не примењује не само да не зна да руководи, него и не руководи, дакле – само се нестручно и некомпетентно (дилетантски) меша у обављање безбедносних послова. Резултат таквог менаџмента је најчешће неефективно, неефикасно па чак и незаконито обављање безбедносних послова (шире: *ibid.*, 191–227).

Разуме се, пошто је менаџмент одређена врста рада (посла), да је овде изложено само такозвано „уже“ схватање предмета (садржине) безбедносног менаџмента, његов „објективни“ део, па ни он у потпуности. Потпуније, „шире“ његово схватање свакако још обухвата његове субјекте

–носиоце безбедносног менаџмента. Шире схватање менаџмента захтева, значи, његово разлагање на објективне и субјективне елементе, а то сагледавање у даљем развоју теорије безбедносног менаџмента свакако тек предстоји, чиме ће се стећи услови за одговарајуће и потпуније дефинисање предмета (садржаја) безбедносног менаџмента.

Закључне напомене

Спознаја безбедносног менаџмента указује на то да он има, као уосталом и свака значајна и сложена људска делатност, три модалитета манифестовања:

- као активност коју су људи одвајкада спонтано чинили;
- као идеја, тј. свест о тој активности (почеци опажања, промишљања и анализе менаџмента) и његово промишљено остваривање;
- као предмет истраживања путем кога безбедносни менаџмент постаје мисао и нешто чему се људи уче.

Истраживањима првонаведеног модалитета, то јест безбедносног менаџмента као активности особеног људског рада, препознаје се његово порекло, рађање, проналазе први трагови упражњавања ове врсте људског рада, а могуће је и да се „види“ његов ток систематизовањем у одређене периоде (етапе, фазе) развоја и да се дође до правог усмерења за унапређење праксе и развоја теорије – његове будућности.

Када су у питању преостали модалитети, ради се о промишљању ове врсте менаџмента које води схватању и прихватању саме идеје о безбедносном менаџменту, његовом значају и суштини, те садржају, начину и законитостима остваривања. Истовремено, инкубира се и еволуира мисао која, путем едукације, тражи и налази пут до постојећих и будућих менаџера, а у првом реду оних у институцијама безбедности – што се управо и догађа, све више.

Литература

1. Адигес, И., (2006), *Управљање променама*, Нови Сад, Адигес.
2. Амиџић, Г., (2009), *Специфичности управљања људским ресурсима у полицији Републике Српске*, Бања Лука, Интернационална асоцијација криминалиста.

3. Вршец, М., (1990), *Организирање и руковођење у органима унутрашњих послова*, I дио, Загреб, Образовни центар за унутрашње послове РСУП-а СР Хрватске.
4. Вршец, М., (1993), *Организовање и вођење полиције*, Љубљана, МУП Републике Словеније.
5. Гаћеша, Д., (1996), *Организација рада и руковођење у полицији*, Бијељина, МУП Републике Српске, Управа полиције.
6. Даничић, М., (2007), Специфичности менаџмента приватног сектора безбедности (докторска дисертација), Београд, Факултет безбедности.
7. Даничић, М., (2010), *Безбједносни менаџмент*, Бања Лука, Факултет за безбједност и заштиту.
8. Динић, Б., (1983), *Организација и функционисање милиције* – скрипта, Београд, Библиотека ВШУП-а.
9. Динић, Б., (2001), *Руковођење у полицији – јавна безбедност*, Београд, Виша школа унутрашњих послова.
10. Достанић, М., (2010), *Управљање људским ресурсима за сузбијање криминалитета* (магистарски рад), Бања Лука, Факултет за безбједност и заштиту Универзитета Синергија.
11. Драгишић, З., (2007), *Безбедносни менаџмент*, Београд, Јавно предузеће Службени гласник, Универзитет у Београду, Факултет безбедности.
12. Кековић, З., (2003), *Центар за развој алтернативних чинилаца безбедности*, *Научно стваралаштво ВШУП-а*, Београд, Виша школа унутрашњих послова.
13. Кековић, З., Кешетовић, Ж., (2006), *Кризни менаџмент / Превенција кризе* (хрестоматија), Београд, Факултет безбедности.
14. Кесеровић, Д., (2009), *Управљање системом безбједносне заштите финансијских институција* (докторска дисертација), Бања Лука, Факултет за безбједност и заштиту Универзитета Синергија.
15. Кесеровић, Д., (2011), *Управљање системом безбедносне заштите финансијских институција*, Бања Лука, Факултет за безбједност и заштиту.
16. Кешетовић, Ж., (2003), *Развојно-истраживачки рад Више школе унутрашњих послова*, Стручна библиотека, књига 1, Београд, Виша школа унутрашњих послова.
17. Кешетовић, Ж., Кековић, З., (2008), *Системи кризног менаџмента*, Бања Лука, Факултет за безбједност и заштиту.
18. Костић, И., (2003), *Психологија руковођења у полицији*, Београд, ВШУП.

19. Крга, Б., (2009), *Менаџмент у систему одбране – реализација, проблеми, могућа решења* (докторска дисертација), Београд, Факултет за менаџмент малих и средњих предузећа.
20. Кујовић, Б., (1989), *Мотивација за рад радника милиције* (магистарска теза), Београд, Универзитет у Београду, Факултет политичких наука.
21. Милетић, С., (1997), *Полицијско право*, I књига, Београд, Полицијска академија.
22. Милосављевић, Б., (1994), *Увод у полицијске науке*, Београд, Полицијска академија.
23. Милосављевић, Б., (1997), *Наука о полицији*, Београд, Полицијска академија.
24. Митровић, Д., (1983), *Руковођење – Фактор успешног извршавања задатака у служби безбедности СФРЈ*, Зборник радова „Безбедносна функција у систему социјалистичког самоуправљања“, Београд, ВШУП.
25. Монографија *Полицијска академија 1993–2003*, Полицијска академија, Београд, 2003.
26. Монографија *Виша – Висока школа унутрашњих послова 1995–2005*, Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука, 2005.
27. Наставни план и програм основних студија, Факултет цивилне одбране Универзитета у Београду, Београд, 2001.
28. Пилиповић, В., (1993), *Организација и управљање пословима милиције* (магистарска теза), Београд, Факултет политичких наука.
29. Реџепагић, Н., (1989), *Организација и послови милиције*, Београд, рукопис у библиотеци ВШУП-а.
30. Ристовић, С., (2003), *Менаџмент људских ресурса у унутрашњим пословима – Сазнања и искуства селекције кандидата за упис у ВШУП*, Београд, МУП РС, *Безбедност*, бр. 2.
31. Ристовић, С., (2006), *Полицијски менаџмент у сузбијању криминалитета*, Београд, Задужбина Андрејевић.
32. Ристовић, С., (2007), *Сазнања Исака Адигжеса о управљању променама и могућности њихове имплементације у полицијски менаџмент*, МУП РС, *Безбедност*, бр. 1.
33. Савић, А., Машуловић, И., (2007), *Безбедносни менаџмент*, Бар, Факултет за пословни менаџмент.
34. Стајић, Љ., Гилановић, Ч., (1994), *Основи безбедности*, Београд, Полицијска академија.
35. Стевановић, О., (1998), *Стилови и улоге руковођења у теорији Исака Адигжеса*, Београд, МУП РС, *Безбедност*, бр. 3.

36. Стевановић, О., (1998), *Одлучивање и спровођење одлука у теорији Исака Адигеса*, Београд, МУП РС, *Безбедност*, бр. 4.
37. Стевановић, О., (1999), *Руковођење и командовање*, Београд, Полицијска академија.
38. Стевановић, О., (2003), *Руковођење у полицији*, Београд, Полицијска академија.
39. Талијан, М., (1995), *Специфичност руковођења снагама унутрашњих послова у кризним ситуацијама* (докторска дисертација), Београд, Факултет одбране и заштите.
40. Талијан, М., (1998), *Организација и послови униформисаних припадника полиције – Први део: Организација и руковођење полицијом*, Београд, ВШУП.
41. Талијан, М., (1998), *Руковођење унутрашњим пословима* (монографија), Београд, Виша школа унутрашњих послова.
42. Талијан, М., (1999), *Остваривање контроле као делатности процеса руковођења унутрашњим пословима – Теоријско-емпиријске основе*, Београд, Виша школа унутрашњих послова.
43. Талијан, М., (2001), *Основи јавне безбедности у иновираним Наставном плану и програму ВШУП-а – учити за живот, а не школе ради*, Београд, МУП РС, *Безбедност*, бр. 1.
44. Талијан, М. и други, (2001), *Организација и послови униформисаних припадника полиције*, Београд, Виша школа унутрашњих послова.
45. Талијан, М., Кешетовић, Ж., (2002), *The police education and training in the Republic of Serbia*, рад на деветом симпозијуму Police Training and Education: A comparative global perspective, одржаном у Анталији (Турска).
46. Талијан, М., (2004), *Руковођење унутрашњим пословима*, друго, измењено и допуњено издање, репринт, Београд, ВШУП.
47. Талијан, М., Божовић, Б., (2005), *Зачеци и почетни период полицијске службе у Босни и Херцеговини*, часопис Министарства унутрашњих послова Републике Српске *Безбедност, полиција, грађани*, бр. 1, Бања Лука.
48. Талијан, М. М., (2007), *Специфичности руковођења антитерористичким снагама* (докторска дисертација), Београд, Војна академија.
49. Талијан, М., (2007), *Питер Дракер: Управљање у Новом друштву – основ (незаобилазно извориште) за заснивање теорије и унапређење праксе безбедносног менаџмента*, *Перјаник*, бр. 14/15, Полицијска академија, Република Црна Гора.
50. Талијан, М., Ристовић, С., (2007), *Импликације сазнања о криминалитету и улози полиције на менаџмент у сузбијању криминалитета*,

Зборник са саветовања Криминалитет у транзицији: феноменологија, превенција и државна реакција, Београд, Институт за криминолошка и социолошка истраживања.

51. Талијан, М., Ристовић, С., (2007), *Специфичности полицијског менаџмента у односу на општи менаџмент*, Београд, Зборник Института за криминолошка и социолошка истраживања.
52. Талијан, М., (2008), *Прилог за креирање валидних модела менаџмента у превенцији криминалитета на основу схватања Исака Адигеса о управљању променама*, Зборник са саветовања ММVIII „Казнено законодавство и превенција криминалитета“, Београд, Институт за криминолошка и социолошка истраживања.
53. Талијан, М., (2009), *Основна мерила за евалуацију полицијског менаџмента у сузбијању криминалитета*, Зборник са саветовања Контрола криминалитета и европски стандарди: стање у Србији, Београд, Институт за криминолошка и социолошка истраживања.
54. Талијан, М., Талијан, М. М., (2010), *Основе за иновирање корпоративне безбедности, поглавље: Нека схватања науке менаџмента од значаја за унапређење организације и функционисања корпоративне безбедности*, Зборник радова „Корпоративна безбједност – ризици, пријетње и мјере заштите“, Бања Лука, Факултет за безбједност и заштиту.
55. Талијан, М., Талијан, М. М., (2010), *Апликација безбедносног менаџмента у супротстављању и борби против тероризма*, Монографија: Насилнички криминал: етиологија, феноменологија, превенција, Београд, Институт за социолошка и криминолошка истраживања.
56. Талијан, М. М., (2011), *Подручја одбрамбене делатности као предмет истраживања безбедносног менаџмента*, Научностручни скуп „Науке одбране 2011“, Београд, Војна академија.
57. Талијан, М., Талијан, М. М., (2011), *Општи и безбедносни менаџмент*, Бања Лука, Висока школа унутрашних послова.
58. Одлука о оснивању Криминалистичко-полицијске академије, *Службени гласник РС*, бр. 58/06.

ESTABLISHING, DEVELOPMENT AND UNDERSTANDING OF NEW TEACHING SCIENTIFIC DISCIPLINE SAFETY MANAGEMENT

ABSTRACT: This paper shows the importance of the concept of security management and the beginning of the establishment of the current theoretical thinking about it, then, the establishment of education on security management, creating a more complete theoretical basis for security management, as well as the notion of (essentially) and subject (content) security management. Account of the development of security management is further presented chronologically and linked to the relatively small number of teaching scholars who have contributed to the siting of the security management. In the literature, compared to the common needs of a work, given too many papers. This was done with the intention to present a review of currently existing bibliographies of security management in the U.S. This not only refers to them, but also illustrates the sort discussed in this paper. Understanding of security management data are synthesized by exposing its concept and content, including their graphical illustration.

KEYWORDS: *security management, the role of security management, security management activities.*